

Sygn. akt *X GC 352/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Leszek Guza</i>
Protokolant:	<i>Andrzej Chodorowski</i>

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2016 r.

na rozprawie sprawy

z powództwa: ***(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.***

przeciwko: ***Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowo-Uslugowemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w R.***

o zapłatę

1) oddała powództwo;

2) zasądza od powódki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz pozwanej Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowo-Uslugowego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. kwotę 3.617,00 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Leszek Guza

sygn. akt X GC 352/15

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka z o.o. w K. wniosła o zasądzenie od pozwanego Przedsiębiorstwa Produkcyjno - Usługowo - Handlowego (...) Spółki z o.o. w R. kwoty 82 190 , 32 zł z odsetkami i kosztami procesu.

W uzasadnieniu wskazała powódka, że dochodzi od pozwanej kwoty odpowiadającej wartości spełnionego przez powódkę na rzecz pozwanej świadczenia o charakterze nienależnym.

Wysokość roszczenia to suma poniesionych przez powódkę kosztów związanych z opracowaniem dokumentacji projektowej, której to opracowanie stanowić miało pierwszy etap wykonania przez powódkę trzech stanowisk do paletyzacji kartonów przeznaczonych do hali produkcyjnej pozwanej.

W tym celu strony w okresie listopada 2014 r. do maja 2015 r. negocjowały warunki umowy. Pozwana odstąpiła od tych negocjacji i zrezygnowała z zawarcia z powódką umowy.

Roszczenia oparła powódka na treści art. 410 § 2 k.c. w związku z art. 405 k.c. bowiem spełnione przez nią świadczenie było tzw. przedświadczeniem mających charakter świadczenia nienależnego.

Dokumentacja została opracowana na wyraźne żądanie prezesa pozwanej na poczet negocjowanej umowy, w przekonaniu, że, zgodnie z zapewnieniami pozwanej, umowa taka zostanie zawarta. W związku tym, że pozwana ostatecznie odmówiła zawarcia umowy świadczenie to stało się świadczeniem nienależnym.

W uzasadnieniu pozwu powódka przedstawiła przebieg wydarzeń i wskazała, że spełniła na rzecz pozwanej świadczenie, którego cel nie został osiągnięty co uzasadnia jej roszczenia.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwana przyznała, że prowadziła z powódką negocjacje w dobrej wierze, w celu umożliwienia wykonania umowy przez powódkę i zapewnienia sobie niezawodnych urządzeń.

Pozwana zna swoje potrzeby i przewiduje sytuację gdy jakieś urządzenie wchodzące w skład linii może ulec uszkodzeniu i unieruchomić zakład pozwanej. Wskazała pozwana na specyfikę prowadzonej produkcji, jej sezonowość i wrażliwość.

Pozwana zaprzeczyła aby kiedykolwiek poleciła powódce rozpoczęcie prac projektowych zgodnie z jakąkolwiek ofertą. Pozwana nie miała zamiaru polecać powódce czegokolwiek bez zawarcia umowy. Powódka sama podjęła decyzję o rozpoczęciu projektowania licząc, iż zmęczy przeciwnika negocjacyjnego i ten ostatecznie zaakceptuje narzucone mu warunki.

Powódka nie informowała pozwanej o jakiegokolwiek fazie rozpoczęcia prac nad realizacją projektu.

Na spotkaniach w styczniu 2015 r. pozwana przedstawiła powódce swoje oczekiwania, motywacje tych oczekiwań oraz argumentowała jaka jest specyfika jej produkcji, wskazywała, że nie akceptuje polisy grupowej, wyłączenia rękopmi. Wskazywała na istotność ustalenia czasów reakcji serwisowych.

Na dzień 18 stycznia 2015 r. pomiędzy stronami nie było ustalone nic poza ceną oraz określeniem że urządzenia w określonym typie ma dostarczyć powódka a zapłacić za nie pozwana.

Pozwana zaprzeczyła aby w dniu 20 stycznia 2015 r. powódka przesłała jej zmieniony, zgodnie z ustaleniami stron projekt umowy wraz z załącznikami.

Umowa przesłana przez powódkę zawierała szereg skreśleń czy uzupełnień na które pozwana się nie zgadzała. Z projektu z dnia 20 stycznia wynika jednoznacznie, że wiele elementów istotnych nie zostało uzgodnionych między stronami.

W dniu 19 stycznia 2015 r. pozwana poinformowała, że nie jest w stanie wykonać w pierwotnej cenie systemu, który byłby zgodny z oczekiwaniami pozwanej.

Nie jest faktem, że strony uzgodniły treść gwarancji - nie uzgodniono poziomu wydajności po 72 godzinach.

Nie jest prawdą, że w dniu 21 stycznia A. N. była poinformowana o tym, że powódka prowadzi prace projektowe.

Nie jest prawdą, że w dniu 19 lutego 2015 r. pozwana poinformowała powódkę, że D. N. zgodził się na zawarcie umowy w wersji proponowanej przez powódkę. Nie jest prawdą, że w tym dniu powódka przedstawiła pozwanej dokumentację projektową.

Rozmowa z przedstawicielami firmy (...) w dniu 25 lutego trwała 15 minut a nie 4 godziny jak twierdzi powódka.

Do dnia zaprzestania negocjacji nie doszło do uzgodnienia kluczowych elementów stosunku zobowiązaniowego pomiędzy stronami.

Ponadto zarzuciła pozwana, że część przedstawionej dokumentacji pochodzi z dat wcześniejszych niż wskazana w pozwie data 18 grudnia 2014 r.

Pozwana zakwestionowała roszczenie co do wysokości.

Sąd ustalił :

W miesiącu listopadzie strony rozpoczęły i prowadziły rozmowy mające na celu zawarcie umowy na wykonanie trzech stanowisk do paletyzacji kartonów.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 77-89, zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r., zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka W. J. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka J. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 9 grudnia 2014 r. G. K. skierował do prezesa pozwanej D. N. ofertę wykonania trzech stanowisk do paletyzacji kartonów.

(dowód - korespondencja elektroniczna k.32-42)

W dniu 16 grudnia 2014 r. odbyło się spotkanie G. K. w D. N. gdzie uzgodniono cenę za proponowane urządzenia. D. N. przekazał , że dalsze negocjacje poprowadzi jego żona A. N..

(dowód - zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016r. , zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 17 grudnia 2014 r. pracownicy powoda sporządzili dokument inicjacji projektu - 3 stanowisk do paletyzacji kartonów.

(dowód - dokument "kick off" k. 90-92, zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r., zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka G. P. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka W. J. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

Po sporządzeniu dokumentu "kick off" pracownicy powoda przystąpili do prac projektowych.

(dowód - zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r., zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka G. P. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

Korespondencją z dnia 19 grudnia 2014 r. pracownica powódki poinformowała pozwaną o trwających pracach nad projektem umowy.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 93)

Korespondencją z dnia 22 grudnia 2014 r. pracownik powódki R. W. przekazał A. N. propozycję umowy i uaktualnioną ofertę .

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 94-95, zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 22 grudnia 2014 r. G. K. skierował do prezesa pozwanej D. N. ofertę wykonania trzech stanowisk do paletyzacji kartonów.

(dowód - korespondencja elektroniczna k.43-53, 96-113, 161-172)

W dniu 23 grudnia 2014 r. pracownik powódki R. W. przekazał A. N. załączniki do umowy.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 114-119, zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 29 grudnia 2014 r. A. N. poinformowała powódkę, że pracuje na umowę i na pewno nie zgodzi się na niektóre jej zapisy. Wskazała jako możliwy termin podpisania umowy (...) stycznia celem ustalenia terminów dostaw.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 120-122 i 123-128, zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

Pracownicy powódki w dniu 29 grudnia 2014 r. w wewnętrznej korespondencji informowali się o przebiegu trwających negocjacji.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 129-130)

Korespondencją z dnia 30 grudnia 2014 r. pracownik powódki R. W. przekazał A. N. uaktualnioną propozycję umowy i odpowiedź na jej wątpliwości.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 131-143, zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 30 grudnia 2014 r. G. K. skierował do prezesa pozwanej D. N. ofertę wykonania trzech stanowisk do paletyzacji kartonów.

(dowód - korespondencja elektroniczna k.54-64, 143-158, 225-254)

Pracownicy powódki w dniu 30 grudnia 2014 r. w wewnętrznej korespondencji informowali się o przebiegu trwających negocjacji.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 159-160)

W dniu 31 grudnia 2014 r. A. N. poinformowała powódkę o uwagach do projektu umowy. Poinformowała, że nie godzi się na ograniczenie odpowiedzialności powódki do 20% .

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 173-174, 1878, zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

Pracownicy powódki w dniu 31 grudnia 2014 r. w wewnętrznej korespondencji informowali się o przebiegu trwających negocjacji.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 173-174)

W dniu 5 stycznia odbyło się spotkanie pracowników powoda z A. N. gdzie negocjowano zapisy dotyczące czasu reakcji serwisu, czasów naprawy, kwestie wydajności linii, jej dostępności, kwestie gwarancji, odbioru końcowego, wymiany sygnałów z innymi systemami i kwestie kar umownych.

(dowód - zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r., zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 5 stycznia 2015 r. pracownik powódki R. W. przekazał A. N. wzór umowy serwisowej

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 175-187, zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r., zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 6 stycznia 2015 r. A. N. poinformowała powódkę o uwagach do projektu umowy serwisowej. W dniu 7 stycznia pracownik powódki R. W. przekazał A. N. odpowiedź na te uwagi.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 188-213, 214-222, zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 7 stycznia 2015 r. A. N. poinformowała powódkę o uwagach do projektu umowy i zaproponowała spotkanie w dniu 9 stycznia 2015 r. celem omówienia tych uwag. Spotkanie ustalono na 12 stycznia 2015 r.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 223-224, 255-256, zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 14 stycznia 2015 r. A. N. poinformowała powódkę o uwagach do projektu umowy w zakresie proponowanej formy ubezpieczenia. W korespondencji wewnętrznej pracownicy powódki informowali się o tych uwagach.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 257-258, zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 14 stycznia 2015 r. pełnomocnik powódki przekazał projekt umowy w uwagami.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 259-268)

W dniu 15 stycznia 2015 r. pełnomocnik powódki przekazał projekt gwarancji w uwagami.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 269-272)

W dniu 16 stycznia 2015 r. odbyło się spotkanie stron.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 273, zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r.)

W dniu 19 stycznia 2015 r. powódka przedstawiła propozycje rozdzielenia stref bezpieczeństwa tak aby spełnić oczekiwania pozwanej co do minimalnego poziomu wydajności urządzeń w wypadku awarii. Wskazała, że oznacza koszty dodatkowe.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 1881, zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , korespondencja elektroniczna k. 425)

W dniu 20 stycznia 2015 r. G. K. skierował do prezesa pozwanej D. N. ofertę wykonania trzech stanowisk do paletyzacji kartonów.

(dowód - korespondencja elektroniczna k.65-76, 276-304, 335-390)

W dniu 20 stycznia 2015 r. G. K. skierował do pozwanej poprawione projekty umów.

(dowód - korespondencja elektroniczna k.274-275, zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r.)

W dniu 21 stycznia 2015 r. G. K. poinformował R. W., że pozwana ma sprawdzić całą przesłaną dokumentację i w kolejnym dniu się odezwie.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 305)

W korespondencji wewnętrznej w dniu 21 stycznia 2015 r. pozwana podnosiła kwestię braku załatwienia sprawy odpowiedzialności za koszty przestoju.

(dowód - korespondencja elektroniczna k.1882, zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 30 stycznia 2015 r. G. K. poinformował T. B., że prowadzi rozmowy z pozwaną.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 306-307)

W dniu 5 lutego 2015 r. pracownicy stron prowadzili uzgodnienia odnośnie integracji.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 308-309, zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznanie świadka G. P. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka J. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 6 lutego 2015 r. strony prowadziły uzgodnienia odnośnie warunków umowy.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 310-330, 331-332, zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W dniu 19 lutego 2015 r. odbyło się spotkanie pracowników stron w sprawie interfejsu. Po spotkaniu pracownicy powódki spotkali się z D. N. i zostawili mu kolejny poprawiony projekt umowy oraz rysunki 3D projektowanych urządzeń.

(dowód - korespondencja elektroniczna k. 333-334, zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. zeznanie świadka R. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka G. P. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka A. N. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r. , zeznanie świadka J. W. nagranie z dnia 2 czerwca 2016 r.)

W miesiącu marcu powódka próbowała uzyskać informację co do dalszych spotkań celem uzgodnień w sprawie interfejsu.

(dowód – korespondencja elektroniczna k. 414-423)

W dniu 27 lutego 2015 r. pracownicy powoda informowali się o wstrzymaniu projektu z uwagi na brak decyzji pozwanej co do zawarcia umowy.

(dowód – korespondencja elektroniczna k. 413)

W dniu 18 maja 2015 r. D. K. uzyskał informację od pozwanego, że kontrakt dostała inna firma.

(dowód - zeznania świadka G. K. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r. , zeznania świadka T. B. nagranie z dnia 4 kwietnia 2016 r.)

W dniu 1 czerwca 2015 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 82 190 ,32 zł oraz przekazała jej dokumentację projektową.

(dowód – pisma k. 429-436)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o złożone w sprawie dokumenty oraz zeznania przesłuchanych osób uznając zgromadzony w ten sposób materiał dowodowy za wystarczający, a przeprowadzone postępowanie dowodowe za pozwalające na wyjaśnienie i rozstrzygnięcie sprawy i nie wymagające uzupełnienia.

Sąd nie znalazł podstaw, by kwestionować wiarygodność treści wskazanych dokumentów zwłaszcza, że ich autentyczność nie była kwestionowana przez strony. Sąd nie dopatrył się żadnych okoliczności, które pozwoliłyby na podważenie ich wiarygodności i dlatego uwzględnił fakty z nich wynikające w całości.

Sąd zasadniczo dał wiarę zeznaniom świadków i stron przesłuchanych w sprawie. Oceniając zeznania świadka G. K. Sąd uznał, że nie może oprzeć ustaleń na tym fragmencie zeznań gdzie świadek twierdził, iż w miesiącu grudniu 2014 r. została zawarta umowa i pozwany polecił rozpoczęcie prac projektowych. Poza zeznaniami pracowników powoda - którzy zresztą czerpali w tym zakresie wiedzę wyłącznie z relacji świadka K., żaden element materiału dowodowego nie potwierdza tej tezy. Wręcz przeciwnie ze zgromadzonych dokumentów wynika wprost, że niemal bez przerwy w okresie miesiąca grudnia i stycznia a także częściowo lutego trwały intensywne negocjacje stron. Negocjacje te dotyczyły kwestii istotnych dla pozwanego. Zaprzecza to tezie o osiągnięciu porozumienia w grudniu. Zeznania świadka K. w tym zakresie wynikają zapewne raczej z braku osiągnięcia porozumienia z D. N., niezrozumienia jego intencji oraz odmiennej oceny zdarzeń niż z faktu, że strony na spotkaniu w grudniu zawarły jakakolwiek umowę.

Sąd zważył :

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powódka dochodziła w niniejszej sprawie zwrotu kosztów poniesionych w związku z przygotowaniem projektu urzędzeń, których dostawa miała być przedmiotem umowy stron.

Wskazała powódka, że spełniła w ten sposób na rzecz pozwanej świadczenie, określane w doktrynie jako przedświadczenie i domagała się jego zwrotu.

W tym miejscu przypomnieć należy, że jak wyjaśnił Sąd Najwyższy mianem przedświadczenia, określa się przypadek świadczenia którego celem jest powstanie zobowiązania jako stosunku prawnego, w ramach którego zostało ono spełnione.

Dla uznania, że cel, którego spełnienia oczekuje świadczący, jest prawnie doniosły, konieczne jest, by był on objęty porozumieniem stron co do podstawy prawnej świadczenia, tj. by odbiorca świadczenia najpóźniej w momencie jego spełnienia znał jego określenie, a przez przyjęcie go cel ten aprobował, dając wyraz, że przyjmuje je właśnie ze względu na oczekiwany cel, a więc w szczególności nie bezpłatnie. Porozumienie takie nie jest czynnością prawną i sytuuje się je między motywem a zobowiązaniem z czynności prawnej; stwarza na rzecz odbiorcy świadczenia podstawę do jego zatrzymania dopóty, dopóki nie okaże się, że zamierzony cel nie został przez świadczącego osiągnięty, i dopiero wtedy wygasa. Uiszczony w takich okolicznościach i przy spełnieniu wskazanych przesłanek świadczenie staje się nienależne z chwilą nieosiągnięcia jego celu, przez co należy rozumieć odmowę odbiorcy świadczenia nawiązania oczekiwanego stosunku prawnego (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., IV CKN 581/00, OSNC 2002/11/135, Pr.Gosp. 2002/11/9, Biul.SN 2002/6/15, M.Prawn. 2002/17/799)

Wskazał też Sąd Najwyższy, że kondycja nieosiągnięcia celu świadczenia (*condictio ob rem* lub *ob causa datorum* lub *condictio causa data non secuta*) zachodzi wtedy, gdy podstawa prawna świadczenia nie istnieje w chwili świadczenia i nie zaistnieje po jego spełnieniu, mimo oczekiwania, że wystąpi w sytuacji, w której celem świadczenia było uzyskanie ekwiwalentnego świadczenia od drugiej strony, nie będącej zobowiązaną do świadczenia i cel ten nie został osiągnięty. Cel świadczenia musi być objęty porozumieniem stron co do podstawy świadczenia; odbiorca świadczenia powinien znać cel świadczącego i przez przyjęcie świadczenia uzewnętrznic jego aprobatę. Cel świadczenia jest tożsamy z przyszłą podstawą prawną, która nie dochodzi do skutku. U podstaw tej konstrukcji leży zatem błąd *solvensa* w przewidywaniu przyszłego zachowania *accipiensa*.

Przesłanką zwrotu świadczenia na podstawie art. 411 pkt 1 k.c. jest spełnienie świadczenia, które może być uznane za nienależne oraz wiedza spełniającego świadczenie o braku zobowiązania. Rozwiązanie to uniemożliwia skuteczne wystąpienie o zwrot świadczenia, gdy *solvens* wiedział, że nie ma obowiązku świadczenia, a ochronie podlega wyłącznie wtedy, gdy był w błędzie co do obowiązku świadczenia. Wyłączenie na podstawie art. 411 pkt 1 k.c. nie odnosi

się jednak do wszystkich kondykcji, wiedza bowiem o braku zobowiązania, czyli o podstawie prawnej odnosi się do chwili świadczenia, natomiast nie dotyczy sytuacji, w której w czasie świadczenia nie ma podstawy prawnej, a ma ona powstać w chwili osiągnięcia zamierzonego i znanego stronom celu (*condictio ob rem*), albo późniejszego odpadnięcia podstawy prawnej (*condictio causa finita*). Konstrukcja tych kondykcji wyklucza zastosowanie art. 411 pkt 1 k.c., który ze względu na przesłankę wiedzy o braku zobowiązania oraz wyłączenie zastosowania w odniesieniu do *condictio sine causa*, reguluje obowiązek zwrotu świadczenia tylko w odniesieniu do kondykcji *in debiti*. W konsekwencji, w razie nieosiągnięcia zamierzonego celu świadczenia powstaje roszczenie o zwrot świadczenia na podstawie art. 410 § 2 k.c., mimo że świadczący wiedział o braku zobowiązania (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., II CSK 104/13, OSNC 2014/7-8/82, Biul.SN 2014/2/13, M.Prawn. 2014/23/1248-1249).

Nienależne świadczenie stanowi postać bezpodstawnego wzbogacenia obejmującą, stosownie do art. 410 § 2 k.c., określenie sytuacji, z których zaistnieniem połączony został obowiązek zwrotu otrzymanego świadczenia. Jedną z nich, której odpowiada roszczenie o zwrot świadczenia (kondykcja), jest nieosiągnięcie zamierzonego celu świadczenia, ponieważ nie ziściło się zobowiązanie przyjmującego świadczenie. Chodzi tu zatem o osiągnięcie celu świadczenia, odnoszącego się do przyszłego zobowiązania, do którego powinno dojść w przekonaniu świadczącego. Przyjęte zostało, że konieczne jest, aby cel świadczenia był objęty wstępnym porozumieniem stron co do podstawy prawnej świadczenia, ale nie stanowiącym jeszcze zawarcia umowy. Porozumienie to wskazywać powinno na zgodne zaakceptowanie, że odbiorca otrzymuje świadczenie tylko ze względu na oczekiwany cel. Oświadczenie woli spełniającego świadczenie, wskazujące na cel tego świadczenia w postaci zobowiązania, które powinno powstać, nazywane jest w doktrynie "skłanianiem" odbiorcy do "niewymuszonego zachowania", do którego on nie chce lub nie może się zobowiązać. Wskazuje ono na świadomość celu działania świadczącego i odbiorcy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2015 r. IV CSK 772/14, LEX nr 1962544)

Dodać tutaj jeszcze należy, że wskazał Sąd Najwyższy również na fakt, iż ogólne przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia należy rozumieć specyficznie w przypadku nienależnego świadczenia. Sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie kondykcyjne. W takim też przypadku nie zachodzi potrzeba badania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczenie zostało spełnione (*accipiensa*), jak również, czy majątek spełniającego świadczenie (*solvensa*) uległ zmniejszeniu. Uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia. Z chwilą też spełnienia świadczenia nienależnego powstaje roszczenie kondykcyjne, którego treścią jest obowiązek dokonania czynności faktycznej lub prawnej, stanowiącej świadczenie przeciwne do spełnionego (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r., I CSK 66/11, LEX nr 1133784).

Jak z powyższego wynika aby można było uznać za uzasadnione żądanie zwrotu przedświadczenia konieczne jest istnienie i wykazania owego porozumienia stron w sprawie prawnie doniosłego celu świadczenia, czyli tego że odbiorca świadczenia najpóźniej w momencie jego spełnienia znał jego określenie, a przez przyjęcie go cel ten aprobował, dając wyraz, że przyjmuje je właśnie ze względu na oczekiwany cel, a więc w szczególności nie bezpłatnie.

Jeszcze raz podkreślić trzeba, że ów cel świadczenia musi być objęty porozumieniem stron co do podstawy świadczenia. Cel świadczenia jest tożsamy z przyszłą podstawą prawną, która nie dochodzi do skutku.

Jak wynika zaś z ustalonego stanu faktycznego w niniejszej sprawie nie doszło między stronami do porozumienia co do owego celu świadczenia.

Było bowiem tak, że w początkowym okresie negocjowaniem kontraktu zajmował się D. N.. Ta osoba ustaliła z G. K. zasadnicze elementy umowy, w tym przede wszystkim cenę i przekazała dalsze negocjacje A. N..

Nie zostało wykazane aby w tym momencie doszło między stronami do porozumienia w zakresie rozpoczęcia prac projektowych przez powódkę a w szczególności aby ustalono, że koszty tych prac poniesie pozwana.

Z faktu, że strony rozmawiały o tym, że pozwana planuje konkretny i bliski termin uruchomienia urządzeń nie wynika jeszcze osiągnięcie porozumienia w zakresie rozmiaru i kosztów prac projektowych.

To, że powódka przyjęła, iż zawarcie umowy jest bliskie i podjęła ryzyko rozpoczęcia prac mimo braku kontraktu nie uzasadnia żądania pokrycia kosztów tych prac przez pozwaną.

Z materiału dowodowego wynika zaś, że przez kolejne dwa miesiące trwały intensywne negocjacje stron w zakresie poszczególnych elementów umowy, gwarancji i szczegółowych warunków serwisu ale również w zakresie tego co będzie się składało na linie objętą negocjacjami (podział stref bezpieczeństwa) - tak, że w końcu sporna stała się nawet (wcześniej ustalona) cena urządzeń.

Tezie powódki o tym, że już w połowie grudnia ustalono warunki przyszłej umowy i pozostało jedynie jej podpisanie przeczy materiał dowodowy z którego wynika, że strony odbyły kilka spotkań a korespondencja elektroniczna była czasem wymieniana kilka razy w ciągu dnia. Z materiału tego wynika również, że pracownicy powódki udzielali sobie nawzajem informacji o przebiegu tych negocjacji. Mieli więc świadomość tego, że do zawarcia umowy jeszcze nie doszło.

Elementy objęte negocjacjami, niezależnie od tego, że powódka próbowała wtedy i w trakcie procesu je bagatelizować, były dla pozwanej istotne z uwagi na specyfikę prowadzonej produkcji. Kwestia bezpieczeństwa produkcji, odpowiedzialności za połączenie z innymi systemami, czy kwestia zabezpieczenia pokrycia ewentualnych strat były dla powódki elementami istotnymi umowy.

Wbrew twierdzeniom pozwanej negocjacje te nigdy nie zakończyły się powodzeniem.

Pozwana nie była zadowolona z przedstawionych jej propozycji i uznawała, że poszczególne, ważne dla niej problemy nie zostały w sposób zadowalający załatwione przez powódkę.

Tak było m.in. w zakresie integracji systemów, stref bezpieczeństwa, odpowiedzialności powódki i związanego z tym ubezpieczenia.

W konsekwencji braku porozumienia się w tym kwestiach nie doszło do zawarcia umowy.

W niniejszej sprawie jednak istotniejsze jest to, że powódka nie wykazała aby w toku tych negocjacji pozwana otrzymała i odebrała od niej jakiegokolwiek świadczenie objęte porozumieniem stron.

Z materiału dowodowego nie wynika aby pozwana miała świadomość zakresu prowadzonych przez powódkę prac projektowych. Nie zostało wykazane, że pozwana została kiedykolwiek poinformowana, że powódka prowadzi prace projektowe i jakie będą koszty tych prac.

Nie zostało więc wykazane istnienie jakiegokolwiek porozumienia co do kosztów prowadzonych przez powódkę prac i tego kto te koszty poniesie.

Fakt okazania prezesowi pozwanej, w końcowej fazie negocjacji, jakichś opracowań projektowych i rysunków 3D nie stanowi o osiągnięciu w tym zakresie porozumienia.

Z faktu tego nie wynika bowiem istnienie po stronie pozwanej świadomości (nie mówiąc już o zgodzie) tego, że prace podjęte przez powódkę przekraczają zakres zwykłych prac związanych z negocjowaniem kontraktu i tego jaka jest wartość tych prac.

W ocenie Sądu nie można więc w niniejszej sprawie przyjąć, aby powódka wykazała spełnienie na rzecz pozwanej jakiegokolwiek świadczenia co do którego pozwana wyrażałaby zgodę na jego przyjęcie.

Nie można więc przyjąć istnienia owej podstawy świadczenia objętej porozumieniem stron, która następnie odpadła.

W tej sytuacji uznał Sąd, że powódka nie wykazała aby istniała podstawa prawna jej roszczeń i oddalił powództwo.

O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. zasądając od powoda jako strony przegrywającej proces zwrot kosztów na rzecz pozwanej. na zasadzone koszty złożyły się:

- wynagrodzenie pełnomocnika procesowego (3 600 zł).

- opłata skarbową (17 zł).

SSO Leszek Guza